

AABENRAA KOMMUNE PESTICIDPOLITIK 2009 –

01. Maj 2009

Pesticidpolitik i Aabenraa Kommune

Pesticider – begrebsafklaring

Pesticider eller plantebeskyttelsesmidler er en gruppe af kemiske stoffer, som bliver brugt til bekæmpelse af ukrudt (herbicider), skadedyr (insekticider/biocider) og svampe (fungicider) primært i landbruget med også i skov- og gartneribrug, på offentlige vej- og parkanlæg og i private haver.

I 1998 indgik miljø- og energiministeren, KL, Amtsrådsforeningen, Københavns Kommune og Frederiksberg Kommune en frivillig aftale om udfasning af pesticider på offentlige arealer. Helt nye tal viser, at aftalen har været en stor succes. I 2006 var forbruget nede på ca. 5 tons aktivt stof på de offentlige arealer mod ca. 29 tons aktivt stof i 1998.

Miljøministeriet, KL og Danske Regioner har netop indgået en ny aftale, som skal afløse "Pesticidaftalen" fra 1998, der dermed fortsætter den positive udvikling i pesticidforbruget på offentlige arealer (se bilag A). Siden 1998, hvor den første aftale blev indgået, er forbruget af pesticider på offentlige arealer faldet med over 80 %. Men det skal endnu længere ned.

Den nye aftale mellem Miljøministeriet, KL og Danske Regioner fokuserer på en fortsat udfasning af pesticider gennem anvendelse af alternative bekæmpelsesmetoder på de områder, hvor der stadig er et stort pesticidforbrug. For at støtte aftalen vil Miljøstyrelsen oprette en konsulentordning, der skal rådgive kommuner, regioner og statslige institutioner til at få pesticidforbruget helt i bund.

Samlet set udgør det offentliges forbrug af pesticider en meget lille del - under en promille - af det samlede pesticidforbrug i Danmark.

Status over pesticidanvendelsen i de "gamle" kommuner og Sønderjyllands Amt

I nedenstående tabel ses en oversigt over den praksis, der har været for pesticidanvendelse op til kommunalreformen i de fem "gamle" kommuner og Sønderjyllands Amt. Status er et udtryk for de retningslinier, der har været gældende for de enkelte materialegårde. Hvorvidt reglerne har været fuldt efterlevet på institutioner og øvrige enheder er usikkert, men det må formodes, at der er tale om et retvisende billede.

Som det fremgår af tabellen, har der været relativ stor forskel på omfanget af pesticidanvendelse i kommunerne.

	Praksis
Tinglev	Der blev ikke anvendt pesticider
Rødekre	Der blev ikke anvendt pesticider dog med undtagelse af anvendelse på boldbaner
Lundtoft	Der blev ikke anvendt pesticider dog med undtagelse af anvendelse på boldbaner samt i begrænset omfang til bekæmpelse af "uønsket" vegetation
Aabenraa	Der blev ikke anvendt pesticider
Bov	Der blev ikke anvendt pesticider dog med undtagelse af anvendelse på brostensbelægninger, fortove, idrætsanlæg, bekæmpelse af bjørneklo, hvepsebo mv.
Amtet	Der blev ikke anvendt pesticider

Forslag til pesticidpolitik

I henhold til "Aftale om fortsat afvikling af brugen af plantebeskyttelsesmidler på offentlige arealer" indgået mellem Miljøministeriet, KL og Danske Regioner i marts 2007 forpligtiger parterne sig til aktivt at arbejde for udfasning af brugen af plantebeskyttelsesmidler på offentlige arealer. I aftalen er særlige områder dog undtaget:

- Bekæmpelse af rotter, mosegrise og lignende dyr,
- Bekæmpelse af kæmpe bjørneklo
- Bekæmpelse med plantebeskyttelsesmidler, godkendt til anvendelse i økologisk jordbrug.

Aabenraa Kommune arbejder frem mod en fuldstændig udfasning af pesticidanvendelsen på kommunale arealer. Der kan dog være situationer, hvor pesticider undtagelsesvis vil blive taget i anvendelse:

1. der eksisterer ikke alternative bekæmpelsesmetoder
2. et fuldstændigt forbud vil medføre uforholdsmæssigt store udgifter til alternativ bekæmpelse eller reetablering af arealer (f.eks. angreb af gåsebiller på idrætsanlæg)

Det medfører derfor, at pesticider kun må anvendes på kommunale arealer efter følgende retningslinier:

- En af ovenstående undtagelsessituationer skal være indtrådt efter konkret vurdering fra ansvarlige forvaltninger og institutioner.
- Alle pesticider må kun udleveres centralt fra entreprenørgården efter anvisning fra ansvarlige forvaltninger og institutioner.
- Anvendelse af pesticider må kun ske af personale med gennemført uddannelse (sprøjtecertifikat) og kun i af Miljøstyrelsen anbefalede doseringer
- Entreprenørgården registrerer og fører nøje regnskab med forbrug og anvendelsesområde (formål og lokalitet) med henblik på årlige opgørelser Der skelnes ikke i anvendelsen mellem mere eller mindre "miljøvenlig" pesticider, idet der kun må anvendes pesticider, der er godkendt af Miljøstyrelsen til det konkrete formål og dermed er fundet forsvarlige at anvende i forhold til toksitet, nedbrydelighed, mobilitet mv.

Grov vurdering af effekt og de økonomiske konsekvenser af pesticidpolitikken

Kæmpe bjørneklo kan bekæmpes manuelt med forskellige metoder (rodstikning/opgravning, slåning, afgræsning m.v.). Ved store forekomster kan mekanisk bekæmpelse det være meget stor arbejdsmæssig opgave, og det kan være vanskelig at opnå 100 % bekæmpelse det enkelte år, således at frøspredning og dermed yderligere opformering undgås. Pletbehandling med glyphosat-holdige midler (Roundup) kan derfor være eneste realistiske metode for bekæmpelse af store bjørneklo forekomster udenfor egentlige naturarealer (f.eks. beskyttet natur).

Der er i 2008 registreret flere lokaliteter på kommunale arealer med mere end 50 bjørneklo pr. lokalitet. For et par af lokaliteterne kan bekæmpelse af bjørneklo ske ved maskinel afslåning, hvorimod en enkelt lokalitet (med stor forekomst - mere end 200 planter) kun kan kontrolleres ved rodstikning eller kemisk bekæmpelse pga. dårlige adgangsforhold.

Det er ved sammenligning af forskellige bekæmpelsesmetoder estimeret, at rodstikning ved en enkelt behandling er ca. dobbelt så dyrt i arbejdstimer som kemisk behandling (Nielsen, C. et al (red.) (2005)). Dertil kommer, at opfølgende behandlinger ofte vil være nødvendigt ved rodstikning.

Forekomster af kæmpe bjørneklo på mindre end 50 planter bør kunne bekæmpes manuelt ved f.eks. rodstikning.

Ukrudtsbekæmpelse på Belægninger og Parker

Forskningscenteret for Skov og Landskab har i 2002 gennemført en række forsøg med forskellige metoder til pesticidfri ukrudts bekæmpelse på belægninger og har opstillet en række fordele og ulemper ved de forskellige metoder. De overordnede økonomiske beregninger var at en pesticidfri behandling koster stort set det samme som en sprøjtning med herbicider. Forskellen er, at man ved pesticidfri ukrudtsbehandling skal ud og behandle det samme areal 5-12 gange, mens man ved sprøjtning kan nøjes med 1-2 behandling. Det betyder groft sagt at en pesticidfri drift er ca. 5-6 gange dyrere end ved sprøjtning. Pesticider må ikke anvendes på disse arealer.

Anlæg af træ-beplantninger på græsbevoksede arealer (lægivende, støjdæpende, rumopdelende, afskærmende m.v.).

Ved enhver plantning af træer og buske, er det af afgørende betydning for deres start og vækst, at de nyplantede træer og buske ikke skal konkurrere med anden vegetation om vandoptagelse. I forbindelse med plantning på arealer, som er bevokset med græs og urter, er det derfor meget vigtigt at få fjernet den konkurrerende vegetation, hvilket kan ske enten kemisk eller mekanisk.

Bekæmpelse af en eksisterende vegetation kan udføres med kemiske midler for en pris af ca. 250 kr. pr 1.000 m².

På plane arealer uden jordfaste forhindringer kan en mekanisk vegetationsbekæmpelse foretages – alt efter jordbundsforholdene - for 1.000 til 5.000 kr. pr 1.000 m².

Der kan dog forekomme fysiske terrænforhold, hvor en mekanisk behandling af arealet ikke er mulig. Ved plantning på støjvolde, grøfter, arealer med jordfaste

forhindringer m.v. kan en forudgående mekanisk behandling af plantearealet ikke foretages effektivt. Pesticider må ikke anvendes på disse arealer. Der henvises til Miljøstyrelsens konsulentordning hvor råd og vejledning kan indhentes.

Angreb af gåsebillelarver o.lign.

Omkring bekæmpelsen af gåsebillen vil et fuldstændigt forbud mod brug af pesticider medføre uforholdsmæssigt store udgifter til alternativ bekæmpelse eller reetablering af arealer.

Tidligere Rødekro Kommune kunne i 2003 konstatere svære angreb på idrætsanlæggene i Hovslund og Fladhøj, hvilket medførte en udgift på ca. 300.000 kr. til reetablering og omlægning. Ud over store udgifter var det nødvendigt at lukke store arealer over længere tid, og anlægget i Hovslund var helt lukket i en periode på 5 måneder.

Gåsebilleangreb konstateres typisk maj/juni måned, og nye midler har gjort det muligt at forebygge angreb når gåsebillen observeres. Forebyggelse kan frem for bekæmpelse afholdes for 1/6 af prisen. Ikke alene prisen, men også de mange følgeomkostninger i form af lukkede idrætsanlæg, utilfredse brugere er sparet for kommunen.

Bortforpagtning af kommunal jord

Forslaget til pesticidpolitik omfatter alle Aabenraa Kommunes arealer bortset fra bortforpagtede arealer. Konsekvensen af forbud mod brug af pesticider på de bortforpagtede arealer belyses i løbet af 2009. Dog skal tilladelse til anvendelse af pesticider genforhandles ved hver ny indgåelse af forpagtningsaftaler eller ved forlængelse af eksisterende forpagtningsaftaler. Således har forpagter mulighed for at frasige sig anvendelse af pesticider og kommunen har mulighed for at forhandle sig frem til en pesticidefri aftale. Forhandlingens resultat skal fremgå af kontrakten. Forpagter skal hvert år særskilt indberette oplysninger om forbruget af pesticider på de forpagtede arealer".

Sammenfatning

Den foreslåede pesticidpolitik vurderes i praksis at være udgiftsneutral. Forslaget til pesticidpolitik foreslås at gælde alle kommunale arealer bortset for de arealer, der er bortforpagtede. Det skal ses i lyst af, at det overvejende har været Bov Kommune, der har anvendt pesticider de senere år og, at der nu for hele kommunen vil være mulighed for at tillade pesticidanvendelse i de specielle situationer, hvor der kan forventes meget store udgifter til eksempelvis reetablering af boldbaner efter gåsebilleangreb. Konsekvensen af politikken kan dog blive, at man må tåle en lidt lavere vedligeholdelsesstandard på belægningsarealerne så som fortove m.v. i Bov området end hidtil.

Ideer til udvikling og afprøvning af alternative metoder

Nedenstående tabel skal ses som eksempler på nye/alternative metoder til pesticidfri plantebeskyttelse på forskellige områder. Metoderne er mere eller mindre afprøvet, men bør vurderes som mulige alternativer i kommunen.

Metode og bekæmpelsesområde	Afprøvning/effekt
Bekæmpelse af kæmpe bjørneklo med hvidløgsmikstur	Under afprøvning i Aalborg Kommune, men officielle resultater mangler.
Bekæmpelse af kæmpe bjørneklo med Vaipuna (hedvandsbehandling)	Afprøvet i Kolding Kommune i 2007 med begrænset effekt. Afprøvning gentages i 2008. En ulempe er, at man er bundet et køretøj med udstyr og slange til behandlingen.
Bekæmpelse af ukrudt på befæstede arealer med Vaipuna (hedvandsbehandling)	Metoden er velafprøvet og har en effekt på linie med ukrudtsbrænding. En fordel er, at der ikke er brandfare forbundet med anvendelse af Vaipuna. En ulempe er, at man er bundet et køretøj med udstyr og slange til behandlingen. Derudover har midlet bedst effekt på forholdsvis lavt ukrudt.
Pleje og vedligehold af boldbaner, hvor den normale kunstgødning erstattes af gødningsprodukt baseret på tangprodukter også kaldet Tour Turf.	<p>Arbejdsgruppen foreslår, at der udvælges en boldbane på Hjordkær Idrætsanlæg i den tidligere Rødekro Kommune, hvor kommunen i samarbejde med fodboldafdelingen i Hjordkær samt det lokale firma E. Marker afprøver produkter indenfor biologisk og miljøvenlig græspleje.</p> <p>Forsøget omfatter pleje og vedligehold af en boldbane hvor den traditionelle kunstgødning erstattes af gødningsprodukt baseret på naturlige tangprodukter også kaldet Tour Turf.</p> <p>Tangproduktet udmærker sig ved, at det er et sundere produkt, hvilket giver sig udslag i en langt sundere græsvækst. Esbjerg Golfklub har således efter at være overgået til naturproduktet kraftigt minimeret deres forbrug af pesticider til bekæmpelse af uønsket vegetation.</p> <p>Det er meningen, at forsøget med tangproduceret gødning strækker sig over en periode på et år. E. Marker bliver tilknyttet opgaven som konsulent, hvilket indebærer at firmaet sørger for at der udtages jordprøver, udarbejdes gødningsplan samt at der laves en økonomiberegning i forhold til nuværende produkter.</p> <p>Ved at vælge en tangbaseret gødning skulle resultatet gerne være, at man oplever en langt sundere græsart hvad enten der er tale om golfanlæg eller idrætsanlæg, og at ønsket om brug af pesticider kan gå over i historien eller være nedbragt til at absolut minimum.</p>
Dybdepløjning eller sortjordsbrak forud for etablering af træbeplantning på græsbevoksede arealer	Effektive og velafprøvede metoder

Implementering

Der er udarbejdet en informationsfolder, som kan deles ud til borgere,

institutionsledere, samt de entreprenører som kommunen benytter. Folderen giver de vigtigste informationer om pesticidpolitikken til læseren.

For at implementere politikken i egne rækker vil der blive afholdt dialogmøder med de berørte parter i efteråret 2009, for at drøfte politikken og konsekvensen af denne.

Litteratur

Rasmussen, S. (2003). Driftsøkonomiske tab ved pesticidfri dyrkning af landbrugsafgrøder – et case-studium. Sektion for Økonomi. Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole.

Nielsen, C. et al (red.) (2005). Kæmpe-Bjørneklo – forebyggelse og bekæmpelse. Strategi for håndtering af en invasiv plante i Europa. Skov & Landskab, Hørsholm.

Aftale om fortsat afvikling af brugen af plantebeskyttelsesmidler på offentlige arealer

Miljøministeren, Danske Regioner og KL indgår herved aftale om fortsat afvikling af brugen af plantebeskyttelsesmidler på offentlige arealer.

Indledning

1. I forlængelse af den her indgåede aftale og af strukturreformen opsiges ”Aftale mellem miljø- og energiministeren og Kommunernes Landsforening, Amtsrådsforeningen, Københavns Kommune og Frederiksberg Kommune om at afvikle brugen af plantebeskyttelsesmidler på offentlige arealer”, som blev indgået den 3. november 1998.
2. I Pesticidplan 2004-2009 fastslås, at det offentliges minimering af anvendelsen af plantebeskyttelsesmidler skal fastholdes. Som følge af aftalen om at afvikle brugen af plantebeskyttelsesmidler på offentlige arealer er der siden 1998 sket en væsentlig reduktion af Statens, Amternes og Kommunernes forbrug af plantebeskyttelsesmidler på offentlige arealerⁱ, og denne positive udvikling ønskes fastholdt gennem en fortsat og vedvarende reduktion.
3. Endvidere fremgår det af Vandrammedirektivets miljømålⁱⁱ, at udledningen af forurenende stoffer til grundvandet skal forebygges eller begrænses.

Formål og område

4. Det er aftalens formål fortsat at afvikle brugen af plantebeskyttelsesmidler på offentlige arealer og derved begrænse risikoen for grundvandsforurening og beskytte natur og menneskers sundhed.
5. Parterne forpligter sig til aktivt at virke for aftalens gennemførelse.
6. Aftalen omfatter plantebeskyttelsesmidler, som defineret i bekendtgørelse om bekæmpelsesmidlerⁱⁱⁱ § 2, stk. 1, bortset fra midler til bekæmpelse eller afværkning af hvirveldyr. Aftalen omfatter desuden ikke plantebeskyttelsesmidler, der anvendes i overensstemmelse med de til enhver tid gældende regler om økologisk jordbrugsproduktion.
7. Aftalen vedrører arealer der ejes, vedligeholdes eller drives af kommuner, regioner eller staten.
8. For golfbaner beliggende på offentlige arealer har den offentlige myndighed mulighed for at lade brugen af plantebeskyttelsesmidler være reguleret af Golfaftalen^{iv}.

Særlige områder

9. Der kan i fornødent omfang anvendes plantebeskyttelsesmidler til forsknings-, udviklings-, og afprøvningsopgaver.
10. Forudsat at der foreligger en plan for afvikling, og den forvaltende myndighed arbejder aktivt for at afvikle brugen af plantebeskyttelsesmidler, kan der midlertidigt anvendes plantebeskyttelsesmidler på begrænsede områder, hvor det er påkrævet for at undgå væsentlige sikkerhedsmæssige eller driftsmæssige problemer.
11. Forudsat at der foreligger en plan for afvikling, kan Kæmpe Bjørneklo bekæmpes med plantebeskyttelsesmidler i overensstemmelse med ”Anbefalinger vedrørende bekæmpelse af Kæmpe Bjørneklo”, som findes på Miljøstyrelsens hjemmeside.

Opfølgning

12. Kommunerne, regionerne og de statslige institutioner indberetter årligt på anmodning af følgegruppen, jf. punkt 14, oplysninger om forbruget af plantebeskyttelsesmidler, herunder begrundelse for forbruget og overvejede alternativer.
13. I år 2008 og herefter hvert 3. år undersøges forbruget af plantebeskyttelsesmidler nærmere. Undersøgelsen skal bl.a. identificere særlige problemområder og forhold, der modvirker en fuldstændig afvikling.

Følgegruppe

14. Der nedsættes en følgegruppe med repræsentanter fra Miljøstyrelsen, Danske Regioner, KL og Skov & Landskab på Københavns Universitet. Formandskab og sekretariat varetages af Miljøstyrelsen.
15. Følgegruppen koordinerer videnindsamling, evaluerer opfølgningen på aftalen og vurderer løbende, om der er behov for yderligere tiltag, herunder forsknings- og udviklingsaktiviteter og supplerende information til kommuner og statslige institutioner.

Support og virkemidler

16. Parterne vil samarbejde om udvikling og afprøvning af materiel, metoder og strategier til forebyggelse og bekæmpelse af ukrudt og skadevoldere. Miljøministeren vil arbejde for, at der stilles ressourcer til rådighed for dette. Miljøstyrelsen kan med forbehold for finansloven udarbejde eller yde tilskud til information om pesticidfri anlæg, drift og vedligeholdelse.
17. Parterne sikrer, at regionerne, kommunerne og de statslige institutioner har adgang til information om aftalen, herunder de alternative metoder til bekæmpelse af ukrudt og skadevoldere der er udviklet, og hvilke hjælpemidler der i øvrigt findes.

Ikrafttrædelse

18. Aftalen træder i kraft ved undertegnelsen.

København, den 29. marts 2007

Miljøministeren

Danske Regioner

KL

ⁱ Evaluering findes på Miljøstyrelsens hjemmeside. ⁱⁱ

Direktiv 2000/60/EF af 23. oktober 2000, artikel 4.

ⁱⁱⁱ Bekendtgørelse nr. 533 af 18. juni 2003 med senere ændringer.

^{iv} Aftale af 21. juni 2005 mellem Dansk Golf Union, miljøministeren og Kommunernes Landsforening om at afvikle brugen af plantebeskyttelsesmidler i golfklubber.